

Budapestre vonatkozó újságcikk

Osztályozás

339.854

Szerző: .....

Cím: *Czifra nyomoruság.*

Hely

Idő

"1916"

Forrás: *Az Újság*

Személy

Bp.

(Hely)

1916 *III. 19*

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Helyszám

Czifra nyomoruság.

(Saját tudósítónktól.)

Pár évvel ezelőtt még a katonai pálya volt a czifra nyomoruság, ma a lateinereké nevezhető annak. Hivatalnok, tisztviselő, tanár, bíró egyaránt szomorúan érzi a mai súlyos viszonyokat. Uriasan ruházkodni, sok esetben reprezentálni és még élni is a nem éppen nagy fizetésből jóformán lehetetlenség.

A termelők, akár mezőgazdaságiak, akár ipariak, és a kereskedők át tudják háritani a drágaságot a fogyasztókra, ezek azonban napról-napra jobban roskadoznak a drágaság terhe alatt. Az élelmiszerek ára átlag százötven százalékkal emelkedett s többé-kevésbé hasonló módon drágult meg a többi elsőrendű szükségleti cikk is. Egyedül csak a lakbér maradt jóformán változatlan. Természetes, hogy a békés időkben meghatározott fizetés, mely akkor sem volt tulságosan bőséges, a mai viszonyok között az elemi szükségletekre sem elég. A hivatalnokok, tisztviselők legnagyobb része szűkölködik, noha nem hangoztatja. A kisebb fizetésűek, ha csak magánvagyonuk nincsen, teljesen tönkremennek anyagilag s a legszűkölködőbb életmód mellett is elmerülnek az adósságokban. A nagyobb jövedelműek úgy a hogy éppen csak meg bírnak élni.

A miniszteri tanácsos

fizetése például tízezer korona, lakbéré kétezer-

ötszáz. Családos, több gyermekes ember, még jó, ha nem kell drágább lakást tartania, mint a mekkora a lakbéréből kifutja. Fizetéséből adó, bélyeg és mindenféle más levonások után mintegy kilencz-ezerkétszáz koronát kap kézhez egy évben, havonta tehát hétszázhatvanhat koronából él meg. Cseléd, fűtés, világítás, mosás és egyéb szükséges kiadások után legfeljebb tíz-tizenkét koronája marad egy napi élelemre, a mi öt vagy hat személy részére a mai drágaságban annyira nem sok, hogy husra bizony ritkán telik. A kisebb fizetésű állami hivatalnokok sorsa természetesen még szomorubb. A hatezer korona fizetésből és ezerkétszáz korona lakbéréből élős

miniszteri titkár,

ha magánvagyonra nincsen, vagy adósságot csinál, vagy nyomorog. Ha pedig nőtlen, éppen csak hogy meg bír élni. A fogalmazók és segédfogalmazók nagyrésze szüleinél lakik, vagy hazulról kap támogatást.

A segédhivatali tisztviselők

a legkisebbre szabott igények mellett is nélkülöznek.

— Hadbavonult öcsém ruháiban és cipőiben járok, — mondja egy irodatiszt — mert újra nem telik, a régiék meg lerongyolódtak.

— Lyukas a cipóm talpa és nincs pénzem megcsináltatni — mondja egy segédtiszt.

Tejet nem kapnak, de ha kapnának, sem bírnák megfizetni. Reggelijük kőménymagos rántott leves, vagy tea kenyérral; ebédjük leves és főzelék vagy tészta, vacsorájuk kenyér, tepertő, néha

szafaládé és tea vagy rántott leves. Színházba, moziba nem igen járnak, s mégis kénytelenek adósságot csinálni. A beszerzési előleg apró adósságok kifizetésére ment el, mert különben a fűszeres meg a hentes nem hitelezett volna tovább, a drágasági pótlékok pedig a beszerzési előleg törlesztésére kellett fordítani.

A fővárosi hivatalnok

sem örvend a háborus drágaságon. A családos tisztviselő a 4800 koronás békeidőbeli jövedelméhez még tíz százaléknyi drágasági pótlékokat kapott. A családja háromtagu. Lakásra ezerháromszáz koronát költ, fűtésre, világításra ötszáz koronát, ruházkodásra semmit, egykori szórakozásai közül már csak a dohányzást tartotta meg, szinte elmult polgári jólétének utolsó emlékekül. Ámde azelőtt princesas cigarettát szívott, ma az olcsóbb fajta Herczegovina-dohányból tölti a cigarettáit. Leginkább az keseríti el, hogy már tul van az élte delén, lemondott minden kulturigényről, de egyszer-másszor mégis megesett vele, hogy még olcsó cigarettát sem tudott szívni. A konv-hára havonként átlag 250 koronát költ, de husz hetenként csak egyszer lát és úgy ő, mint a családja is a napi ötszöri étkezés helyett már csak háromszor eszik napjában. Adósságai nincsenek, a háboru óta sem, de a kollégáiról nem tudja elmondani ugyanezt. Ugy gondolja, hogy a nagyrésztük képtelen volt a szinte karthauzi lemondásra, s ezek apró kölcsönökkel, a fizetési terminusok eltogatásával igyekeznek áthidalni a jövedelmük és a kiadásaik között tátongó szakadékot.

Igen szomorú viszonyok között élnek

a bírák.

Legtöbbjük olyan nyomorral küzd, a melynél rettenetesebbet szinte elképzelni sem lehet. A bírói pályán csak tengődni lehet — mondotta

Budapestre vonatkozó újságcikke

Szerző: .....

Cím: .....

Forrás: .....

(Hely) egy bíró. — Legtöbb kartársam fázik, koplal és rongyoskodik, ezzel a három igével jellemezhetem leghívebben szomorú helyzetünket. Csináljunk csak egy kis számítást a budapesti viszonyokra vonatkozólag: bírósági joggyakornok 1000—1600 korona évi ösztöndíjat kap és három évig kell várnia, hogy jegyzővé nevezzék ki; bírósági jegyző hat-tíz évig robotol 2000—2800 koronáért; albíró másfél-évig teljesíti kötelességét 2600—3400 korona fizetésért; járásbíró, törvényszéki bíró, ügyész átlag hat évig tengődik a VII—VIII. fizetési osztályban, úgy hogy a joggyakornok a legjobb esetben 21 és fél év múlva léphet a VI. fizetési osztályba, mint táblabíró, főügyészhelyettes vagy törvényszéki tanácselnök. Előlépésünk tipikus példája a közmondásos csigalassuságnak, helyzetünk például a katonai pályához viszonyítva igen mostoha. Főképp most a háború folyamán. A katonatiszteknek kétfősen számítják be a háborús éveket, a fizetésük megkétszereződött. Helyes, így van rendjén: megteszik a kötelességüket, méltán megérdemlik, hogy dédelgessük őket. Nem is ezért hivatkoztam rájuk, csak rá akartam mutatni arra, hogy minálunk a front mögött végzett munkát nem azzal a mértékkel mérik, a melylyel mérni kellene. Minket ugyan front mögötti posztra állított a sors, de épp úgy szolgáljuk hazánkat, mint azok, a kik karddal a kezükben állnak a porondon. S mi történt? Minisztertanácsi határozattal megszüntették a helyi előléptetéseket. Időközben ugyan felfüggesztették ezt a rendelkezést, de most is csak legminimálisabban léptetnek elő bírakat. Kaptunk 20%-os háborús segélyt egy háborús évre s mivel immár két éve tart a háború, ez a segély is 10%-ossá tőpörödött össze. Ezzel szemben átlag 200%-kal emelkedett a drágaság. Hát hogyan élünk meg ilyen viszonyok között 10%-os segélyünkből és mostoha fizetésünkből! Két év óta nem voltam kávéházban, sem színházban s

(115) bizony nagyon kell takarékoskodnom, hogy fürdőbe mehessek néhanapján. Teljesen védtelenek vagyunk továbbá mi családos emberek az esetleges betegséggel szemben, pedig az államnak arra is be kell rendezkednie, hogy ebben az esetben is ellássa munkáit. Rangunkhoz, társadalmi állásunkhoz mért életmódról szó sem lehet, költséges passziókról pedig már akkor lemondunk, a mikor erre a pályára léptünk. Ismétlem, koplalunk a szó szoros értelmében. Mellékjövedelmünk nincs. Legkivételesebb eset, ha egyikünk-másikunk irodalmi működése révén jut néhány fillérhez. Csak egy a vigasztaló: nincs hitel s így nem csinálhatunk adósságot. Tűrünk és várjuk a segítő-jobbot: reméljük, hogy nem kell soká várniunk, különben összeroppanunk.

Régi baj, régi nyomorúság, újabb gondokkal tetéző: ez a

tanár

háborús élete. A középiskolai tanárok kétharmad része a VIII. és VII. fizetési osztályok keretében, 3600—5400 korona fizetés ellenében teljesíti hivatását. A Budapesten működő tanárok ezenkívül sokkal kevesebb lakpénzt kapnak, mint a megyei erre a célra elegendő volna. 6400 korona a határ, a melyet a tanár elérhet sok-sok évi lelketémészto, testetsorvasztó munkával. Mellékjövedelmük igen csekély. Néhány tanár más intézetben is vállal tanítást, de ezek kivételes esetek. Javarészt irodalmi működéssel keresnek meg néhány koronát, Irodalmi, természetrajzi, matematikai folyóiratokban közreadott írásaikért nyomtatott ivenként átlag 32—60 koronával jutalmazták őket. Egyikük-másikuk a napisajtó révén értékesíti tudását. Számos tanár önálló művek írásával, fordításokkal stb. igyekszik pénzhez jutni, de igen kevesen

érik el ezt a céljukat. Egy tanár például 7 évig dolgozott egy művén, s jutalmul 600 koronát kapott a könyvkiadótól. Téves felfogás, hogy a tankönyvírás a tanárok kincsésbányája. A legtöbb tankönyvíró nagyon szerény honoráriumot kap a könyvkiadó-vállalattól, egy-két esetet kivéve alig 80—100 koronát nyomtatott ivenként, vagyis tizenhatoldalankint. A kiadó-czég ellenben vagyont keres. Igazán itt volna az ideje, hogy az illetékes körök segítsenek ezen az irodalmi uszoron.

A kultuszminiszter ajánlotta a tanároknak, hogy kosztos-diákokat tartsanak, de a budapesti tanárok nem vállalkoznak rá, mert nem tekintik valami jó üzletnek a fővárosi lakásmizériák és az általános drágaság miatt. Ugyis elég gondot okoz nekik a maguk baja. Egy tanár, a ki heti 22 órán át tanít az iskolában s össze-vissza közel 7000 korona a jövedelme, például a következőket mondta háborús életéről:

— Bizony nagyon szűkös viszonyok közt élek öttagu családommal. Hamisleves, paradicsomos krumplifőzelék tojásfeltéttel s ehhez hasonló ételek kerülnek asztalunkra, Hust legfeljebb egyszer, vasárnap eszünk. Szórakozásom nincs, ruhát a háború folyamán nem csináltattam, hordjuk a régit én is, a feleségem is. Nézzé ezt a cipőt, két évvel ezelőtt a fiam hordta, de a mióta a fronton van, én koptatom tovább. Így élnek és bajlódnak a tanárok.

A tanítók

minden szava panasz. 1680 korona fizetés, 500 korona korpótlék, 600 korona lakpénz: ez az én jövedelmem — mondotta egy tanító. — Addig nyujtózkodom a családommal, a meddig a takaróm ér; ebédre még csak eszünk egy kis levest meg főzeléket, de vacsorára már csak kávé meg tea telik, egyik nap a másik után. Kivételesen egy-egy tojást főzettek gyermekeimnek, kéthetenként meg 6—7 deka hust, hogy lelket tartsak bennük. Mellékjövedelmem a háború folyamán tetemesen csökkent. Addig leczkét adtam uricsaládok gyermekeinek, most ez is füstbe ment. Csak az ismétlőkursusok hoznak valamit a konyhára. Néhány tehetősebb s gyöngébb tehetségű tanuló ismétlő-órákra iratkozott havi 2 koronáért, ezekkel bajlódom hetenként háromszor, hogy tejet vehessek éhező családomnak. Látja, milyen kopott a ruhám. Hija, nincs pénzem új ruhára. A cipőm is folt hátán folt, szinte röstellek az utcára menni, de — sajnos — nem segíthetek a bajomon. Szórakozásom nincs. Ha hazajövök az iskolából, s elköltjük szerény ebédünket, segíték gyermekeimnek iskolai tanulmányaik elvégzésében, s aztán nekivágunk a városnak; sétálunk, hogy eltereljük figyelmünket nagy nyomorúságunkról. Ortodox izraelita iskolában tanítok, s ezért ortodox vallásom szerint kell élnem, a mi körülbelül 30%-kal költségesebb. Higyje el, uram, mi izraelita felekezeti tanítók a legmostohább viszonyok között vagyunk. A falusi

Háborus segélyt eddig egyáltalán nem kaptunk. Ismételten ígérték 10%-os fizetésjavítást, eddig egy fillért sem láttunk belőle. Irigykedve nézünk a főváros iskoláiban működő kollégáinkra, kiknek úgy a hogy mégis biztosítva van a megfizetésük.

A jobb állásban lévő magánhivatalnokok,

biztosító-intézetek, bankok, pénzügyintézetek, iparvállalatok, részvénytársaságok stb. magasabb rangu tisztviselői aránylag kevésbé érzik a háborus viszonyok súlyát. Az ilyen magánhivatalnokok megkeresnek annyit, hogy ne kényszerüljenek farkasszemet nézni a nyomorral. De bizony nekik is le kellett fokozniuk igényeiket. Egy budapesti banktisztviselő, a kinek 14.000 korona a fizetése, így nyilatkozott:

— Négytagu családom eltartása teljesen felémészti fizetésemet, sőt tekintélyes összeget kell fordítanom erre a célra magánvagyonomból is. Mástermészetű mellékjövedelemről szó sem lehet, mert ez összeférhetetlen az állásommal. Ez az oka, hogy a melyik magánhivatalnoknak nincs magánvagyon, annak bizony szűkre kell vonnia háztartását. Husétel vajmi ritkán kerül az asztalomra, legfeljebb háromszor hetenként. Így is 150%-kal többet költök konyhára, mint a háboru előtt. Igaz, kaptunk háborus segélyt — 800—800 koronát minden nő hivatalnok és külön 200—200 koronát minden gyermek után — de ez a segély egyáltalán nincs arányban az árak emelkedésével. Hogy csak egyet említsék, ruházzkodásra 40%-kal többet költök, mint azelőtt. Havonként legfeljebb egyszer megyek színházba, a mulatóhelyeknek meg messziről kerülöm el a tójékát, mert erre a

luxusra nem telnek a fizetésemből. Két gyermekem neveltetése 5000 koronába kerül. Mindent összevéve, a háboru nemcsak megakasztotta vagyonsodásomat, minimálisra szállította igényeimet, de idegileg is kimerített. Im már harmadik éve nem voltam szabadságon, s családom sem mehetett fűrdőre.

A magánhivatalnokok

kevesbé jómódu csoportja, az átlagban ötezer koronás jövedelemmel körülbelül a legnépesebb. E rétegben a családos emberek nem igen képesek megélni, míg a nőtlenek eltengődnek valahogy. A családosak 15 százalékos, a nőtlenek 10 százalékos drágasági pótlékot kapnak a háboru óta.

Az egyik nőtlen magánhivatalnok hat év előtt a 3400 koronás fizetéséből igen jól megélt, ma az 5500 koronás jövedelméből se képes kijönni. Akkor öt-hat ruhája volt, egész csomó cipője, ma csak két ruhája van, már elnyűtt állapotban, a cipőjét pedig olyan formájúnak találja, a minőt azelőtt a világért fel nem huzott volna. Valamikor színházba, mulatóhelyre is eljárt, ma az ilyesmire nem futja. A régi szórakozásokból csupán a kávéház maradt meg a számára, ez is mindössze naponként egyszer. Ez elsőrendű életszükséglet.

szonnázás, újságotolvasás és tartsa. A szennyre is járt valamikor, ide se jut el soha: lakik-cszik és ezzel a jövedelme elfogyott.

A büzséje körülbelül így alakul: nyugdíj, adósságtörlesztés 50 korona, reggeli 20 korona, ebéd 90, uzsonna 30, vacsora 90, ruha 30, cipő 15, fehérnemű 25, mosás 20, lakás 70 korona, azután cigarettá 30 korona, kapupénz 5 korona, összesen 525 korona. A jövedelme viszont havonként: 460 korona. Havonként tehát hatvanöt koronát fizet rá az örületes drágaságra, s ezenfelül lemondott már mindenfajta szórakozásról és luxuskidásról.

A szabad pályán élő lateinerek sorsa sem irigylésreméltó. Az

Ügy védek

között általános a panasz, hogy nem bírnak megélni. Keresetük kétharmadára, sőt sokszor a felére csappant. Ezzel szemben a drágaság épp úgy sújtja őket, mint bárki mást. A nagyobb jövedelmű ügyvédek még megélnék, legfeljebb semmit sem takarítanak meg. A fiatalabbak azonban oklevéllel a kezükben nyomorognak, s jobb jövő reményében csinálják az adósságokat.

Az orvos

mind katona mostan. Alig egy-kettő maradt meg ezivilben s ezek is kórházakban, tüdőtelepeken töltik a délelőttiüket. A katonai szolgálatra rendelt orvosok legnagyobb keserősége az, hogy a mit hosszú évek során megszereztek, a paczienturájukat, a háboru alatt, időnek hiányában, teljesen elveszítik. Azt mondják, hogy a háboru után, a mikor a katonaorvosi fizetések is elmaradnak, igen gyakran ősz fejjel is majdnem ugyanott kezdenek, a hol azon a napon, a melyen a kezükbe adták a diplomát.

Persze az orvosok között az átlagjövedelmet kiszámítani igen nehéz. Évi kétszáz ezer koronától évi kétezer koronáig mindenféle összegben variálódik a jövedelmük. Abban azonban megvonhatni róluk az átlagot, hogy a háboru óta a jövedelmükből csak tíz százalék maradt meg.

A ki a drágulást szerencsésen uszssa meg, az is négy-ötezer koronával kisebb jövedelmet kénytelen beosztani. Egy orvos évi jövedelme a háboru előtt fölül volt 20.000 koronán, most tízezer koronáig se tudja fölvenni. Igen nagyok a társadalmi kötelezettségei, a melyeket éppen a jövedelmére való tekintettel nem adhat föl, e kötelezettségek még a régi jövedelméhez vannak szabva és így történt meg, hogy a két év alatt tízezer koronát költött a megtakarított pénzből.

A mérnökök

közül fix alkalmazásban lévőek tulajdonképpen jobban fizetett hivatalnokok s a soruk nem is megy nagyon rosszul, kivált a gyárakban és egyéb magánüzemekben alkalmazottaké nem. A legtöbb mérnök hadbavonult s az itthonmaradtak a nagy kereslet folytán elég előnyösen tudnak elhelyez-

kedni.

Másként áll a vállalkozó-mérnökök sora. Az építészek, a kulturmérnökök, a vállalkozók mind-mind igen rossz helyzetbe kerültek a háboru miatt. A nagy vállalkozók semmit sem tesznek, még akkor sem, ha munkaalkalmuk lenne is. Nem tudnak mérnököt találni, sem munkavezetőt, sem munkást, sem kocsit, sem lovat. A megtakarított tőkéjükből élnek, már melyik hogyan. Közöttük

csak a hadsereg részére dolgozók találják meg számadásukat.

Egy építész mérnök a háboru óta éppen semmit sem keres. Csak tengődik, néha adódik némi munka s olyankor ideiglenes alkalmazottakkal jár a végére. Valamikor sok alkalmazottal dolgozott. Az adóssága egyre növekszik, a házában lévő bankterhet nem tudja törleszteni, az adóját nem fizeti. A családja négytagu, hetenként csak egyszer eszik húst s akkor is mindössze fél kilogrammot. A háboru kitörése óta nem vett ruhát és cipőt sem. A cipője lyukas volt. A műépítész mérnöké, a pesti háztulajdonosé. A családja sem kapott a háboru alatt egy szál új ruhadarabot sem. Valamikor gyakran járt színházba, orfeumba, most csak egyetlen szórakozásra futja: esténként a Dunaparton sétál...

A szabad pályán élők megsegítése kivihetetlen, a hivatalnokok sorsán azonban segíthet kenyéradójuk: az állam, főváros, vagy a vállalat.

Ujabb drágasági pótlék nem sokat lendíthetne a helyzetükön. Elmenne adósságok fizetésére s két, legfeljebb három hónap mulva megint ugyan-ugy állának a dolgok, mint ma. A tisztviselők megélhetését csak úgy könnyíthetik meg, ha a legszükségesebb élelmiszerekkel: *liszttel, kenyérral, zsirral és cukorral ellátják őket*. Ha ezt már a háboru elején megcsinálják, elő sem áll a mai nyomoruság, a melyből nézetünk szerint egyedül ez a kivezető út.

Az egyes hivatalok főnökei állítsák össze a hivatalnokok havi liszt-, zsir-, burgonya- és cukorszükségletét. Ezekből az adatokból megállapítható, hogy miből mennyire van szükség. A lisztet azután a Haditermény r.-t. révén, a burgonyát, zsirt és cukrot pedig más módon szerezhetné be a kormány s havonta az egyes hivatalok útján osztatná szét a hivatalnokok között, kiknek így legalább a legszükségesebb élelmiszereket a rendelkezésükre bocsátaná s ezzel megélhetésüket szerfölött megkönnyítené. Maga az ötlet nem új. A győrsopron—ebenfurti vasut így látta el tisztviselőit s a Máv. is természetben adott élelmiszert a zemplénmegyei vasutasoknak.

A kormány példáját pedig követhetnék a törvényhatóságok, a városok, élükön a fővárossal, és a magánvállalatok is. A segítség sürgős, mert ha soká késik, Magyarország egyik legértékesebb osztálya megy tönkre.